

Tereza Zedková: Visuální vs. verbální sdělení na titulních stránkách českých týdeníků

Předložená diplomová práce sestává ze dvou částí, teoretické a analytické. V teoretické části T. Zedková prezentuje různé metodologické přístupy k uchopení problematiky vztahu textu a obrazu, přičemž jako základní teoretická východiska volí koncepce W.J.T. Mitchella, H. Damische, M. Foucaulta, R. Barthese, T. van Leeuwena a dále sémiotické výklady F. de Saussura a Ch.S. Peirce. Je třeba ocenit, že autorce se podařilo ve značném množství teorií a názorů, jež jsou dnes rozvíjeny na téma vztahu visuálních a verbálních sdělení nalézt poměrně spolehlivé opěrné body, které jí umožnily definovat základní parametry tohoto vztahu a pro téma její práce poskytly vhodný pojmový aparát. Rovněž je chvályhodné, že hned na začátku najdeme vymezení základních pojmů, jejich definice by ovšem mohly být méně stručné – bylo by zajímavé nabídnout více možných výkladů, případně alespoň rozvést ty, jež v práci zmiňuje (interpretaci by si jistě zasloužila např. Flusserova teze, že „obrazové prvky se k sobě chovají magicky“ – str. 11).

Pro samotné titulní stránky časopisů, jež jsou hlavním předmětem zájmu její práce pak zavádí pojem *Mediální obraz*, jenž charakterizuje jako koncept spojující charakteristiky uměleckého díla a znaku. Z tohoto náhledu pak vyvozuje i základní metodu, která se jeví jako vhodná pro jejich zkoumání – nazývá ji *Sémiografií*, neboť je založena na propojení ikonografického a sémiotického přístupu. Přestože volbě teorií i metodologie, na nichž následně staví své analýzy nelze v zásadě nic vytknout, jejich výklad podobně jako u pojmů mnohdy zůstává jen tezovitý a místy i trochu prvoplánový. Např. z ikonografie, jež zde má sloužit jako jedna z klíčových metod používá v podstatě jen předpoklad, že pro čtení významu obrazů je důležitá jejich textová reference – to lze na titulní stránky velmi dobře aplikovat, neboť jak i sama autorka ukazuje, k pochopení významu obrazu na titulní stránce nás vždy vede text uvnitř časopisu (a jak správně poznamenává, případně také znalost širšího kontextu, jímž obvykle disponujeme i bez toho, abychom konkrétní článek četli), jedná se však pouze o jeden aspekt ikonografie a žádné další principy a východiska důležitá pro tento přístup v práci zmíněna nejsou.

Analytickou část tvoří rozbor titulních stran 5-ti týdeníků, kde se autorka pokusila na základě sedmi kritérií, odpovídajících různým metodologickým přístupům zmíněným v první části práce, poukázat na možné varianty využití vizuální a verbální složky při tvorbě titulní stránky a zároveň ověřit aplikovatelnost zvolených metod. Je zřejmé, že si tím stanovila poměrně náročný úkol, jehož hlavní úskalí spočívá již ve vymezení kritérií analýzy, kterým autorka dle mého názoru mohla věnovat ještě více prostoru a popsat je detailněji. Uplatňované přístupy se jednak na mnoha místech překrývají, na druhou stranu pro každý z nich je příznačný určitým způsobem redukující diskurs, takže některé aspekty významu, jež mohou vizuální i verbální reprezentace generovat zůstávají nezohledněné. Práce nás nicméně přesvědčuje, že autorka si tato úskalí sama uvědomuje, stejně jako skutečnost, že hranice mezi vizuální a verbální složkou je mnohdy těžko uchopitelná a nelze ji jednoznačně vymezit: např. text referující k článku je nedílnou součástí *mediálního obrazu*, stejně tak jako vizuální zpracování verbální reprezentace může hrát při čtení významu textu zásadní roli (jak ukazuje např. str. 41 – 42).

Z těchto důvodů a jistě i s ohledem na velikost analyzovaného vzorku bych viděla jako poněkud problematické závěry, k nimž Tereza Zedková ve své práci dospěla jakkoli zobecňovat či z nich vyvozovat univerzálně platné principy tvorby titulních stránek (z hlediska zacházení s vizuálními a verbálními reprezentacemi), to však pravděpodobně nebylo ani jejím cílem. Práci lze považovat spíše za zajímavý příspěvek k metodologické diskusi týkající se zkoumání vztahu obrazu a textu a například i přesvědčivou ilustraci toho, že mediální obrazy zpravidla nejsou jen neutrální reprezentací, ale událost či fenomén, o nichž referují vždy již určitým způsobem interpretují a do jisté míry tak poskytují návod pro jejich čtení.

Pokud jde o formální stránku, práce má přehlednou strukturu a poměrně dobrou jazykovou úroveň, jedinými nedostatky jsou občasné překlepy a chybějící údaje v případě několika citací (str. 32, 54).

Celkově práci hodnotím jako velmi zdařilou, oceňuji zejména snahu o příspěvek k tématu prostřednictvím vlastních analýz, za problematickou považuji pouze nepříliš propracovanou argumentaci u některých pasáží věnovaných teoretickým východiskům a metodologii. V této souvislosti by autorka mohla v rámci obhajoby vysvětlit, jak chápe vztah/odlišnost mezi pojmy *imagetext* (Mitchell), který definuje jako „poměr spojení textu a obrazu“ a *rozložený kaligram* (Foucault), pomocí něhož určuje „do jaké míry se odráží text v obraze“ (str.38), případně zda aplikaci těchto koncepcí na rozbor titulních stránek zvolených časopisů považuje za zcela neproblematickou.

Práci doporučuji k obhajobě; předběžně navrhované hodnocení: velmi dobře.

V Praze dne 14.3.2010

Irena Aimová